

Ο θεμέλιος λίθος της βυζαντινής νομισματολογίας

Ένα σπουδαίο βιβλίο του Philip Grierson, που υπήρξε ο κορυφαίος μελετητής του 20ού αι. στα βυζαντινά και μεσαιωνικά νομίσματα

Philip Grierson

Βυζαντινή Νομισματοκοπία

μετ.: Βαγγέλης Μαλαδάκης
Βεώρηση μετάφρασης: Κωστούλα Σκλαβενίτη
εκδ. Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης
σελ. 100

της ΓΙΩΡΚΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ*

Ο Philip Grierson (1910 - 2006), μέχρι λίγους μήνες πριν από τον θάνατό του, συνήθιζε να τρώει πίτσα και να βλέπει ταινίες με τους φοιτητές του Πανεπιστημίου του Cambridge, να κάνει ποδήλατο στους δρόμους της πανεπιστημιούπολης και να διηγείται με απίστευτο χιούμορ ιστορίες από τη ζωή του, εφηβος στο σώμα και το μυαλό στα 95 του χρόνια.

Ο Grierson είναι χωρίς αμφιβολία ο μεγαλύτερος νομισματολόγος του 20ού αι., ο κορυφαίος μελετητής των βυζαντινών και μεσαιωνικών νομισμάτων και το τέρστιο σε πωλησία και όγκο έργο του αποτελεί τον θεμέλιο λίθο της βυζαντινής νομισματολογίας. Διετέλεσε καθηγητής στα πανεπιστήμια του Cambridge και των Βρυξελλών, και ήταν

σύμβουλος βυζαντινής νομισματικής στο μεγάλο κέντρο βυζαντινών ερευνών Dumbarton Oaks, στην Washington. Μελετητής και προσήνης στην καθημερινότητά του, ακούραστος στην έρευνα και καλύτερος στην επιστημονική παραγωγή, ο Philip Grierson άφησε πίσω του ένα κολοσσιαίο έργο, η σημασία του οποίου στην πρόοδο και τη μεθοδολογική οργάνωση της νομισματικής επιστήμης είναι αδύνατον να αναπυκωθεί στο πλαίσιο του σύντομου αυτού σημειώματος.

Ανεκτίμητα βοήθημα

Τα Συντάγματα Βυζαντινών Νομισμάτων της Συλλογής του Dumbarton Oaks, της μεγαλύτερης Συλλογής Βυζαντινών νομισμάτων στον κόσμο, που εξέδωσε, παραμένουν αξέπαραστα και αποτελούν τα πλέον χρήσιμα εργαλεία δουλειάς και τα πιο σταθερά σημεία αναφοράς για κάθε νομισματολόγο της περιόδου αυτής. Ανάμεσα στα αμέτρητα έργα του, ανεκτίμητα βοήθημα για τους ειδικούς αποτελούν, ακόμη: το Ένταγμα Υπερρωμαϊκών Νομισμάτων της παραπάνω Συλλογής και οι πολύτιμοι κατάλογοι δυτικών μεσαιωνικών νομισμάτων του

Σόλιδος, Ιουστινιανός Β', νομισματοκοπεία Κωνσταντινούπολη, 692-695. Αθήνα, Νομισματικό Μουσείο.

Fitzwilliam Museum του Cambridge, στο οποίο και εδώρησε την απaráμιλλα σε πλούτο και πληρότητα προσωπική του νομισματική συλλογή.

Πρόσφατα, το Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής

Τραπέζης προχώρησε στην έκδοση της «Βυζαντινής Νομισματοκοπίας» του, (Byzantine Coinage, Dumbarton Oaks Research Library and Collection, Washington, D.C. 1999). Χωρισμένο σε δύο μέρη, το έργο παρουσιάζει κατά πρώτον την ιστορία του βυζαντινού νομίσματος και τις υποδιαίρεσεις του κατά μέγεθος. Στην πρώτη αυτήν ενότητα αναπτύσσονται τα ενδιαφέροντα ζητήματα της λειτουργίας των βυζαντινών νομισματοκοπειών και της νομισματικής παραγωγής, καθώς η κοπή νομίσματος στο Βυζάντιο, η οποία αποτελούσε αποκλειστική αρμοδιότητα και ευθύνη της αυτοκρατορικής εξουσίας, προστατευόταν από ένα αυστηρό σύστημα κρατικών ελέγχων. Η δεύτερη ενότητα μιεί τον αναγνώστη στον κόσμο της ιδεολογίας και της προπαγάνδας του βυζαντινού νομίσματος, αναπτύσσοντας τα ζητήματα της εικονογραφίας και των επιγραφών του, ως τα δύο μέρη ενός όλου, του ισχυρού συμβολισμού του νομίσματος μιας μεγάλης αυτοκρατορίας.

Το νομισματικό σύστημα

Το έργο περιλαμβάνει ακόμη δύο ενδιαφέροντα επίμμετρα. Στο πρώτο παρουσιάζεται το βυζαντινό νομισματικό σύστημα, οι ιστορι-

μιες, δηλαδή, των νομισμάτων και των υποδιαίρεσών τους σε διάφορες χρονικές περιόδους του Βυζαντίου, ενώ το δεύτερο αποτελεί έναν πίνακα των βυζαντινών αυτοκρατορών και των ετών βασιλείας τους. Η «Βυζαντινή Νομισματοκοπία» ολοκληρώνεται με ένα χρήσιμο γλωσσάριο όρων και ένα σημείωμα για τη συγκρότηση, τον εμπλουτισμό και το τίμηνο έργο της έκδοσης της νομισματικής Συλλογής του Dumbarton Oaks, που κατά κύριο λόγο έγινε από τον Philip Grierson, αλλά και τους A. Bellinger, M. Hendy και Melinda Mays.

Τα μικρά ελλείμματα στην απόδοση της ελληνικής νομισματικής και οικονομικής ορολογίας και οι λίγες ορθογραφικές αβλεψίες δεν στερούν τίποτα από τη χρηστικότητα του καλαίσθητου αυτού και ευχάριστου εγκυκλοπαιδίου, που αποτελεί ένα υπεύθυνο σημείο αναφοράς για κάθε μελετητή του Βυζαντίου, αλλά και ένα σοβαρό εισαγωγικό έργο για κάθε αναγνώστη, που επιθυμεί να μπηθεί στον «μυστικό» και τόσο γοητευτικό κόσμο των βυζαντινών νομισμάτων.

* Η κ. Γιώργα Νικολάου είναι νομισματολόγος - βυζαντινολόγος στο Νομισματικό Μουσείο.